

Projectmanagementbureau
Gemeente Utrecht
Postbus 8406
3503 RK Utrecht
t.a.v. mw. K. Bielars

inspraaklandgoederen@utrecht.nl

Betreft: schriftelijke reactie
Toekomstvisie 2010-2030
Landgoederen Amelisweerd / Rhijnauwen

Utrecht, 24 mei 2011

Hierbij reageren wij op de thans voorliggende concept Toekomstvisie voor de landgoederen Amelisweerd en Rhijnauwen.

Een algemene opmerking vooraf

In de Toekomstvisie valt hier en daar te lezen dat we te maken hebben met een landgoed of bosgedeelten “in verval”. Wat ons betreft mag wel wat sterker worden benadrukt dat Amelisweerd en Rhijnauwen in ecologisch, cultuurhistorisch en recreatief opzicht nog altijd toplocaties zijn. Niet voor niets is in de Kroonuitspraak van 1980 betreffende het bestemmingsplan Maarschalkerweerd bevestigd dat het hier gaat om gebieden met een natuurwetenschappelijke waarde van internationaal belang. De Vrienden van Amelisweerd zijn daarom ook blij dat, zeker waar het de beheerproblematiek van bos en lanen betreft, de globale insteek van de concept Toekomstvisie een wezenlijk andere is dan die van het rapport ‘Noblesse Oblige’. Een voor ons cruciale uitspraak is die op p.31: “Bij het herstel, behoud en ontwikkelen van de landgoederen is de ecologische waarde een belangrijk onderdeel. *Bij elke ingreep worden de positieve en negatieve effecten in beeld gebracht zodat er een goede afweging kan plaats vinden.*” Voor ons is deze zin een toetssteen voor de verdere uitwerking van beleid.

Beheer

Als hierboven opgemerkt zijn wij tevreden over het feit dat er niet meer wordt uitgegaan van kap van gezonde, monumentale bomen voor bos- en laanverjonging. In maart 2010 hebben wij met wethouder De Bondt afspraken gemaakt over een andere aanpak, zie ook

<http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=12564&persberichtID=333209&type=pers>.

Tot die andere aanpak hoort dat naast veiligheid ook ecologie en cultuurhistorie criteria zijn voor beheer van bos en lanen. Dit vinden wij terug in de Toekomstvisie, maar twee elementen uit de gemaakte afspraken komen niet echt aan bod: kanttekeningne bij het gebruik van VTA (Visual Tree Assessment) als basis voor bosbeleid en de algemene risicobenadering.

Met de leden van de begeleidingscommissie zijn wij van mening dat consequente doorvoering van de VTA methodiek geen basis voor bosbeleid kan zijn. Kwaliteit en veiligheid in een landgoedbos annex veelzijdig ecosysteem moet fundamenteel anders worden benaderd dan in de stedelijke omgeving. Nog afgezien van het regelmatig feilen van de systematiek zelf, komt het gebruik van VTA te gauw neer op een eenzijdig bosbouwkundige aansturing, waar toch ook ecologie en beeldkwaliteit een rol dienen te spelen. De gemeente kan het geld dat toepassing van de VTA methodiek op het hele landgoed kost, beter benutten voor het feitelijke beheer en herstel van het landgoed.

Daarnaast pleiten wij voor het duidelijk aangeven aan de bezoeker van gevaar bij storm op een oud landgoed als hier, zoals ook op andere plaatsen in het land (bijvoorbeeld Kernhem bij Ede) gebeurt.

Voorts achten wij het van het grootste belang dat zeer urgente herstel van het Engelse werk, evenals de tuinen, op basis van een doordacht en integraal ontwerp geschied op basis van een gedegen visie op cultuurhistorie en ecologie. Wij zien tot dusverre teveel ondoordachte ad hoc probeersels op en rond zo'n plek.

Landbouw en EHS

Mede als gevolg van dramatische natuurbeleid van het huidige kabinet verkeren wij in onzekerheid over de invulling van de 'EHS/nieuwe natuur' op de landgoederen. Dat hoeft de gemeente niet te weerhouden een eigen visie te formuleren; dat wordt zelfs alleen maar van meer belang. Zoals wij al eerder in ons 7^e rapport hebben aangegeven, zijn wij overtuigd voorstander van behoud van de landbouwfunctie binnen de voorwaarden die de kwaliteit van de landgoederen stellen. Wij vinden dat de gemeente Utrecht binnen die voorwaarden ook zo spoedig mogelijk helderheid moet bieden aan agrariërs. Stadslandbouw is zeker een nastrevenswaardig doel, maar het is alleszins redelijk dat de gemeente dit dan ook financieel stimuleert en mogelijk maakt. Daar hoort dan ook een pachtprijs bij die in verhouding staat tot het gewenste product (nevenfuncties als natuur en educatie inbegrepen).

Wij pleiten voor een nuttig gebruik van de aanwezige hoogstamboomgaard, en willen hierover meedenken. Die moet goed worden onderhouden. Dit kan uitstekend passen binnen het promoten van het 'Amelisweerdproduct' op het gebied van gezonde voeding en drank.

Wandelroutes en paden

Wanneer ecologie inderdaad een leidraad bij elke keuze dient te zijn, vragen wij ons af waarom in de Toekomstvisie een aantal wandelroutes worden voorgesteld waarvan wij ons afvragen of ecologische criteria hierbij zijn betrokken.

Wij hebben in de eerste plaats grote bezwaren tegen wandelpad D (Vossegatsedijk – Nieuw Amelisweerd). Dit doorkruist en verstoort een zeer belangrijk rust- en trekgebied van de reeënpopulatie. Ook bij wandelpad E vragen wij ons bij nader inzien af of dit de juiste keuze is, gezien het belang van openheid en mogelijke verstoring van het broeden van weidevogels. Alternatieven zijn een sterkere accentuering van het pad aan de westzijde van het Hoge Bos, dat mooi gekoppeld kan zijn aan een eventuele recreatieve horecavoorziening aan de Uithofzijde of een pad direct in de luwte van de geluidsschermen langs de A27.

Het Tankgrachtpad (R1) is een interessant idee om de Nieuwe Hollandse Waterlinie in beeld te brengen. Het kan echter zeer verstorend werken in het uitzicht vanaf het

theehuis. Overwogen kan worden om het bijvoorbeeld alleen voor excursiewandelingen met gids open te stellen, zoals tijdens de Fortenmaand en andere bijzondere gelegenheden.

Het paadje N1 ontsluit een eilandje waarvan wij denken dat de charme nu juist ligt in de 'onbereikbaarheid'. Ook de noodzaak en toegevoegde waarde van O1 is ons niet helder.

Bereikbaarheid en parkeren

Wij zijn tevreden over het feit dat het parkeren is weggehaald van de lanen bij Oud-Amelisweerd en Rhijnauwen. De verkeers- en parkeerdruk is nog altijd hevig. Wanneer het verwijzingssysteem geen soelaas biedt, kan eventueel gedacht worden aan betaald parkeren. Uiteraard met een gratis alternatief aan de Uithofzijde. De verkeersdrukke onder de poort bij Rhijnauwen blijft een probleem in het weekeinde. Het is buitengewoon vervelend voor wandelaars en fietsers. Wanneer deze problematiek niet vermindert, moet worden gedacht aan een buffer in de omgeving van de Provincialeweg.

Wij juichen de inspanningen toe om gebruik van fiets en openbaar vervoer te promoten. De buslijn naar Wijk bij Duurstede zou sterker in beeld moeten komen als 'bus naar Rhijnauwen'!

Daarnaast kan ook meer promotie worden gemaakt van bereikbaarheid van de landgoederen over de Kromme Rijn, uiteraard op stille/milieuvriendelijke wijze.

A27

Een verdere verbreding en uitbreiding van de A27 is rampzalig voor de landgoederen. Het gaat niet alleen om een feitelijke verbreding van de bak, maar ook om een benodigde werkruimte van 30-50 meter aan weerszijden. Het effect daarvan had ook als illustratie in deze Toekomstvisie kunnen worden weergegeven, al hopen en strijden wij er natuurlijk voor dat dit niet zal gebeuren.

Een verdere verbreding zal grote delen van Nieuw Amelisweerd ongenietbaar maken, en ook een recreaduct kan de negatieve effecten op het gebied van lucht, geluid en ecologie niet verdoezelen. Het kan zelfs negatief uitwerken in ecologisch opzicht omdat de natuur, en vooral de fauna (zoals de reeën) sterker wordt verstoord. Wij geven sterk de voorkeur aan een veel betere geluidwering waar het gaat om het dempen van de negatieve effecten van de weg, omdat met name de herrie de recreatieve beleving ernstig hindert.

Nieuwe functies

Op p.69 van de Toekomstvisie staan voorwaarden benoemd waaraan nieuwe functies dienen te voldoen. Wij kunnen ons daar heel goed in vinden.

Wij gaan er daarom van uit, dat deze ook gelden voor de invulling van een eventuele museale functie voor het landhuis Oud-Amelisweerd. Ook wij vinden het buitengewoon belangrijk dat het landhuis nu eindelijk een zinvolle functie krijgt. Wanneer het bijvoorbeeld om redenen van exploitatie al van te voren duidelijk is dat niet aan voorwaarden als "passend binnen de aard en historie van het landgoed" of "niet of nauwelijks extra autoverkeer aantrekken" kan worden voldaan, dient voor een andere opzet te worden gekozen.

Aansturing en toezicht

Er gaat helaas in de praktijk van het beheer en het onderhoud van de landgoederen te veel mis. Nog dit jaar leidde een onzorgvuldige uitvoering van baggerwerkzaamheden tot veel onnodige schade in het bos. Op het ene moment denk je afspraken te hebben gemaakt en wordt er heel zorgvuldig geconsulteerd en het volgende moment gebeuren er dingen zonder enig overleg. Het is voor buitenstaanders volkomen onduidelijk wie binnen de gemeente waarop is aan te spreken. Diensten werken langs elkaar heen. De rentmeester is slechts nu en dan ter plekke. Het toezicht van boswachters wordt stelselmatig teruggebracht. Soms dringt de vraag zich op: “Wie voelt zich nu echt persoonlijk verantwoordelijk?”

Dit moet echt anders. De aansturing moet helder zijn, en vanuit het belang van het gebied en gebaseerd op de erkende kwaliteit van de landgoederen. Het mag niet zijn dat diensten en ambtenaren eigen agenda's hebben die niet op elkaar zijn afgestemd. We zijn blij dat er meer geld komt voor de landgoederen, maar besteed het geld ook naar prioriteiten, en doe niet zomaar even snel dingen omdat er net even geld voor is. Werk gebiedsgericht, en dus zo mogelijk in een gebiedsgerichte organisatie. Dat kan een gemeentelijk bureau zijn of een stichting. Kijk op die manier hoe je cultuur, natuur en plaatselijke economie met elkaar kunt verbinden, en het merk Amelisweerd nog sterker kunt maken.

Wij pleiten daarnaast voor een grotere aanwezigheid en aanspreekbaarheid van de gemeente ter plekke, ook in het toezicht. Wij zijn zeker bereid om over dit soort zaken mee te denken.

Met vriendelijke groet,

Jos Kloppenborg
Secretaris Vrienden van Amelisweerd